

Хорт І.В.,
старший викладач,
Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Підпригора М.С.,
студентка,
Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ПРАВИЛ ПОЛЬОТІВ: ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ

В умовах інтенсивного розвитку транспорту зростає потужність та швидкість руху транспортних засобів, що має важливе значення для розвитку суспільства. Порухення різних правил в процесі експлуатації транспортних засобів, неякісний ремонт та обслуговування технічних систем транспорту може викликати аварії та катастрофи, в яких гинуть люди та знищуються матеріальні цінності. В числі заходів, спрямованих на зменшення небезпечних наслідків, які можуть настати в процесі руху транспортних засобів, важливе значення мають кримінально-правові.

Дану тему досліджували А. О. Собакарь, М. Й. Коржанський, М. І. Бажанов, В. В. Сташис, В. Я. Тацій, М. І. Мельник, В. А. Клименко, М. І. Хавронюк та ін.

Відповідальність за порушення правил безпеки польотів повітряних суден саме працівниками повітряного транспорту, трудова діяльність яких пов'язана з рухом, експлуатацією транспортних засобів або їх ремонтом, передбачена у статті 276 Кримінального кодексу України.

У статті 51 Повітряного кодексу України вказано, що виконання польотів повітряних суден у повітряному просторі України регламентується Правилами польотів у повітряному просторі.

Такі правила встановлені наказом Міністерства транспорту України "Про затвердження Правил польотів повітряних суден та обслуговування повітряного руху в класифікованому повітряному просторі України" від 16.04.2003 року. Даний нормативний акт регламентує порядок виконання польотів та обслуговування повітряного руху і визначає права, обов'язки та взаємовідносини суб'єктів, що здійснюють виконання польотів та обслуговування повітряного руху.

Порушення правил безпеки руху або експлуатації транспорту полягає у вчиненні дій, заборонених такими правилами, чи навпаки, у неви-

конанні дій, які належить вчинити відповідно до нормативне закріплених вимог.

На повітряному транспорті найпоширенішими є такі порушення, як перевантаження літаючих засобів; недотримання техніки пілотування; невиконання команд осіб, які управляють повітряним рухом; неправильні вказівки екіпажам повітряних суден; дозвіл на виліт чи посадку в несприятливих (заборонених) метеорологічних умовах тощо.

Як вже було зазначено, вказаний вище акт включає правила щодо організації та обслуговування повітряного руху. Обслуговування повітряного руху здійснюється спеціальними органами, які надають такі види обслуговування повітряного руху: диспетчерське, польотно-інформаційне та аварійне. Диспетчерське обслуговування повітряного руху – це обслуговування, що здійснюється з метою запобігання зіткненням між повітряними суднами; запобігання зіткненням повітряних суден з перешкодами в зоні маневрування; прискорення та підтримки впорядкованого потоку повітряного руху.

Польотно-інформаційне обслуговування – це обслуговування, метою якого є надання консультацій та інформації для забезпечення безпечного та ефективного виконання польотів. Польотно-інформаційне обслуговування передбачає надання інформації щодо: фактичних та прогнозованих погодних умов на аеродромах вильоту, призначення та запасних; відповідних явищ погоди за маршрутами в межах району польотної інформації; викиду до атмосфери радіоактивних речовин або токсичних хімічних речовин; зміни експлуатаційного стану навігаційних засобів; заборон та обмежень використання повітряного простору, які можуть впливати на безпеку польотів та будь-якої іншої інформації, що може вплинути на безпеку польотів.

Аварійне обслуговування призначене для сповіщення відповідних організацій про повітряні судна, які потребують допомоги пошуково-рятувальних служб і надання таким організаціям необхідного сприяння. Диспозиція статті 276 є бланкетною. При мотивуванні звинувачення повинне бути посилення на конкретні статті, пункти чинних правил, які були порушені.

Порушення правил безпеки руху обов'язково повинно передбачати створення небезпеки, як наслідок злочину, що передбачає виникнення не абстрактної, а реальної можливості заподіяння шкоди. Небезпека повинна загрожувати не будь-яким цінностям, а прямо названим в диспозиції ч. 1 ст. 276. Тобто порушення має бути таким, внаслідок якого можуть статися загибель людей або настати інші тяжкі наслідки (зокрема

тяжкі тілесні ушкодження, велика матеріальна шкода, перерва у роботі транспорту). При цьому обов'язково має бути причинний зв'язок між діями та наслідками, оскільки повітряний транспорт досить часто експлуатується в складних погодних умовах і технічний стан засобів транспорту не завжди є в ідеальному стані, а сприяти настанню тяжких наслідків також можуть і неправомірні дії інших учасників руху. Порушення правил може вчинятися з прямим умислом або через злочинну недбалість. До наслідків злочину форма вини може бути тільки необережна (злочинна самовпевненість або злочинна недбалість). В цілому цей злочин вважається необережним.

Отже відповідальність за порушення правил польотів працівниками повітряного транспорту, в тому числі і в частині обслуговування повітряного руху, якщо це створило небезпеку для життя людей або настання інших тяжких наслідків передбачена у статті 276 Кримінального кодексу України. Оскільки повітряний транспорт, як і будь-який інший, є джерелом підвищеної небезпеки, можна зробити висновок, що дотримання правил повітряних польотів є важливою передумовою підтримання стану безпеки під час повітряного руху.

Література:

1. Повітряний кодекс України від 19.05.2011 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 48-49. – Ст. 536.
2. Про затвердження Правил польотів повітряних суден та обслуговування повітряного руху в класифікованому повітряному просторі України: Наказ Міністерства транспорту України від 16.04.03 № 293 // Офіційний вісник України. – 2003. – № 20. – С. 486. – Ст. 896.
3. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України / За ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. – К.: Юридична думка, 2012. – 1316 с.
4. Кримінальне право України: Особлива частина : підручник / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, В. І. Тютюгін та ін.; за ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. – Х.: Право, 2010. – 608 с.

УДК 347.826:343(043.2)

Бартків Н. Я.,
студентка.

Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника,
Юридичний інститут
м.Івано-Франківськ

ПРОБЛЕМИ ПОРУШЕННЯ ПРАВИЛ ПОВІТРЯНИХ ПОЛЬОТІВ

У сучасному суспільстві питання зручного і швидкого пересування як на земній, водній поверхнях, так і у повітряному просторі є особливо актуальним, оскільки сьогодні людина потребує якісного і комфортного пересування в силу постійної зайнятості і активного способу життя. Тому значним позитивним моментом зараз є те, що практично кожна людина має можливість здійснювати таку необхідність за допомогою використання різного роду транспортних засобів, зокрема і повітряних суден. Проте це зумовлює також і ряд правопорушень, як кримінальних, так і адміністративних, у сфері експлуатації повітряного транспорту.

Отож, для глибшого розуміння даного питання, можна широко розглянути одну зі статей Розділу XI Кримінального кодексу України "Злочини проти безпеки руху або експлуатації залізничного, водного, чи повітряного транспорту", а саме – ст. 281 "Порушення правил повітряних польотів".

Стаття містить три частини. У частині 1 ст. 281 КК дається опис об'єктивних ознак складу злочину, що виражаються в порушенні правил безпеки польотів повітряних суден особами, які не є працівниками повітряного транспорту, якщо це створило небезпеку для життя людей або настання інших тяжких наслідків [1, с. 312].

Основним безпосереднім об'єктом злочину є безпека руху на повітряному транспорті. Його додатковим факультативним об'єктом можуть виступати життя і здоров'я особи, власність, довкілля, інші блага.

Об'єктивна сторона злочину може бути виконана шляхом дії або бездіяльності і полягає в порушенні правил безпеки польотів, яке створило небезпеку для життя людей або небезпеку настання інших тяжких наслідків.

Порушення правил повітряних польотів передбачає вчинення дій, які заборонені цими правилами (наприклад, паління на борту повітряного судна, перевезення легкозаймистих речовин, самовільне відчинення